

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor (RP 41/2021 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jarmo Huotari, finansministeriet
- ledande expert Tapio Puurunen, inrikesministeriet
- enhetschef Antti Korkala, försvarsministeriet
- direktör Kirsi Henriksson, Krishanteringscentret
- generaldirektör Timo Laitinen, Statskontoret.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- utrikesministeriet.

Inget yttrande av

- justitieministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor ändras dels temporärt, dels tills vidare. Under samma förutsättningar som biverkningar av ett vaccin som getts i Finland kan ersättas som läkemedelsskada, ska enligt propositionen också som en skada enligt lagen kunna ersättas de biverkningar som drabbat en statstjänsteman och medföljande familjemedlemmar samt vissa andra som kan jämföras med tjänstemän till följd av ett vaccin som getts utomlands på grund av covid-19-pandemin.

Dessutom preciseras bestämmelsen om lagens tillämpningsområde så att lagen också tillämpas på personer som deltar i civila och militära krishanteringsuppdrag.

Betänkande FvUB 4/2021 rd

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt. Dess bestämmelser om skada orsakad av covid-19-vaccin ska gälla till och med den 31 december 2022. Ersättningar som sökts under bestämmelsernas giltighetstid ska kunna betalas ut också efter det att bestämmelsernas giltighetstid löpt ut.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor (530/2017) trädde i kraft den 1 januari 2018. I samband med stiftandet av lagen frångick man användningen av privata försäkringsbolags försäkringar vid statliga tjänstemäns och arbetstagares utlandsresor och överförde skadeståndsansvaret till Statskontorets ersättningsverksamhet. Skada som orsakats en statstjänsteman och medföljande familjemedlemmar på en utrikes tjänsteresa eller under vistelse utomlands som utsänd arbetstagare ersätts i enlighet med den lagen. Det som föreskrivs i lagen gäller också republikens president och medlemmarna av statsrådet, personer som står i arbetsavtalsförhållande till staten, personer som avlägger praktik vid en statlig myndighet samt andra personer som på uppdrag av en statlig myndighet reser utomlands.

I propositionen föreslås det att det till 1 § i lagförslaget fogas ett konstaterande att tillämpningsområdet också omfattar personer som deltar i civila och militära krishanteringsuppdrag. Av motiveringen till lagförslaget framgår att lagen redan hittills har tillämpats också på skador som inträffat vid resor i nämnda krishanteringsuppdrag. Enligt motiveringen har det dock visat sig att det för tydlighetens skull behöver föreskrivas uttryckligen om saken.

Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att en statstjänsteman och medföljande familjemedlemmar samt andra personer som omfattas av lagens tillämpningsområde ersätts för skador som orsakats av ett vaccin som getts utomlands på grund av covid-19-pandemin på motsvarande sätt som en skada orsakad av vaccin ersätts som en läkemedelsskada för ett vaccin som getts i Finland på basis av en läkemedelsskadeförsäkring som beviljats av Finska Ömsesidiga Läkemedelsskadeförsäkringsbolaget. Utskottet betonar att en förutsättning för att en person ska ha rätt till ersättning på basis av en sjukdom eller skada orsakad av vaccin är att sjukdomen eller skadan sannolikt har orsakats av ett vaccin som Europeiska läkemedelsmyndigheten har godkänt som ett vaccin mot covid-19-pandemin och för vilket Europeiska kommissionen har beviljat försäljningstillstånd (4 a § 1 mom., skada orsakad av covid-19-vaccin). Ingen skada som orsakas av något annat vaccin som ges för att bekämpa covid-19-pandemin ersätts med stöd av den aktuella lagen. Denna information måste effektivt delges dem som omfattas av lagens tillämpningsområde, och dessutom måste det i mån av möjlighet ses till att de inte ges något annat vaccin än det godkända vaccin som avses i 4 a §. Beslut om att ta det vaccin som står till buds fattas dock i sista hand av var och en själv. En förutsättning för att ersättning ska fås är dessutom att resan eller vistelsen utomlands är avsedd att pågå i mer än tre månader.

Av 4 a § 2 mom. i lagförslaget framgår det dock att rätt till ersättning inte föreligger med stöd av den lag som stiftas, om den skadade har rätt att få ersättning på basis av en läkemedelsskadeförsäkring som beviljats av Finska Ömsesidiga Läkemedelsskadeförsäkringsbolaget. Utskottet konstaterar till denna del att eventuella biverkningar av vaccinet omfattas av läkemedelsskadeförsäkringen, om vaccinet har sålts eller frisläppts för konsumtion i Finland. Enligt propositionen är det fråga om en sådan situation om vacciner ges före avresan, om vacciner tas under en semes-

Betänkande FvUB 4/2021 rd

terresa till hemlandet eller om de vaccin som behövs sänds från Finland till beskickningarna utomlands eller till krishanteringsstyrkorna. En ytterligare förutsättning för ersättning för vaccinationsskada är dessutom att de övriga förutsättningarna för ersättning för biverkningar uppfylls (det är fråga om men som är allvarligare än lindriga osv.).

Bestämmelser om ersättning för skada orsakad av covid-19-vaccin föreslås i 4 b § i lagförslaget. Avsikten är att bestämmelserna om skada orsakad av covid-19-vaccin i 4 a och 4 b § i lagförslaget ska gälla till utgången av 2022. Ersättningar som sökts under dessa paragrafers giltighetstid kan betalas också efter att giltighetstiden har löpt ut. Utskottet fäster här också uppmärksamhet vid den omständighet som ingår i ikraftträdandebestämmelsen, närmare bestämt att 4 a och b § tillämpas retroaktivt också på skador orsakade av vaccin som getts tidigast den 1 januari 2021.

Enligt propositionen finns det inom Finlands utrikesrepresentation och i andra uppdrag utomlands sammanlagt över 2 000 statsanställda och medföljande familjemedlemmar. Av dem är sammanlagt omkring 1 300 utsända tjänstemän vid utrikesrepresentationen och medföljande familjemedlemmar. Knappt 400 militärpersoner deltar i militär krishantering, och det finns cirka 110 experter inom civil krishantering. På långa tjänsteresor utomlands befinner sig anställda hos bland annat polisen, Gränsbevakningsväsendet, Meteorologiska institutet och försvarsmakten.

Utskottet konstaterar att staten i egenskap av arbetsgivare är skyldig att sörja för sina anställdas säkerhet och hälsa också när arbetet utförs utomlands. Således ska också personer som befinner sig utomlands och som omfattas av tillämpningsområdet för den aktuella lagen ha en faktisk möjlighet att delta i covid-19-vaccinationer. Personer som arbetar utomlands och medföljande familjemedlemmar erbjuds således möjlighet att ta vaccinet i mållandet eller bli vaccinerade i Finland. Utifrån propositionen och annan erhållen utredning verkar den enda praktiskt genomförbara möjligheten i detta skede i regel vara att ge vaccinet i utlandet på förlägningsplatsen eller så nära den som möjligt. Utskottet anser att vaccinationen i framtiden, med beaktande av förhållandena utomlands och andra omständigheter, i mån av möjlighet bör skötas på förhand redan innan man övergår till uppgifter utomlands.

Att det brådskar med den föreslagna lagen beror i synnerhet på att det i internationella krishanteringsinsatser behövs covid-19-vaccin för de som deltar i insatserna, både med tanke på krishanteringspersonalens hälsa och säkerhet i arbetet och för att verksamheten ska fortsätta i krishanteringsinsatserna. Enligt erhållen utredning har FN till exempel i UNIFIL-insatsen i Libanon meddelat att de inom en snar framtid kommer att leverera covid-19-vaccin till deltagarna i insatsen. Kommendören för insatsen har förklarat att all personal måste vaccineras för att i framtiden kunna delta i insatsen. Utifrån erhållen utredning är situationen snarlik också i fråga om andra krishanteringsinsatser, där den personal som deltar i insatsen erbjuds covid-19-vaccination som ordnas av insatsen eller av den stat som leder insatsen. Vid sakkunnighörandet har det framgått att försvarsmakten inte kan ge tillstånd att ta vaccin av utländska aktörer utan försäkringsskydd. Om Finland inte kan garantera ett tillräckligt försäkringsskydd med tanke på eventuella skadliga effekter av vaccinen, kan Finland tvingas upphöra med sin verksamhet i insatsen. Enligt vad som framkommit i samband med behandlingen av ärendet i utskottet gäller detta särskilt insatser inom den militära krishanteringen. Även om riskerna för biverkningar av vacciner är små kan på grundval av tillgängliga uppgifter inte heller allvarliga skador orsakade av covid-19-vaccin uteslutas. Med avseende på personalens arbets- och hälsosäkerhet betonar utskottet att Finland deltar i mi-

Betänkande FvUB 4/2021 rd

litära krishanteringsinsatser inom områden med hög risknivå. Av experterna inom den civila kris-
hanteringen finns för närvarande 94 personer inom sitt verksamhetsområde, och nästan hälften av
dem arbetar inom verksamhetsområden med hög säkerhetsrisk.

Utiifrån regeringspropositionen och annan utredning väntas den nu aktuella lagen inte medföra
några stora extra utgifter för Statskontoret, som har ändamålsenliga förutsättningar att på behö-
rigt sätt behandla ersättningsärenden som gäller skador orsakade av covid-19-vaccin och att er-
sätta skador orsakade av covid-19-vaccin. Om utgifterna blir större än väntat, krävs det ett till-
räckligt anslag för att täcka de förhöjda ersättningskostnaderna.

Sammantaget anser utskottet att lagförslaget behövs och fyller sitt syfte. Utskottet förordar att
lagförslaget godkänns utan ändringar med de ställningstaganden som framgår av detta betänkan-
de, med undantag för ikraftträdandebestämmelsen, där utskottet föreslår en teknisk precisering.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 41/2021 rd med ändringar.

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor (530/2017) 1 § 1 mom., sådant
det lyder i lag 959/2020, och
fogas temporärt till lagen nya 4 a och 4 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Skada som tillfogats en statstjänsteman och medföljande familjemedlemmar på en utrikes
tjänsteresa eller under vistelse utomlands som utsänd arbetstagare ersätts i enlighet med denna
lag. Det som i denna lag föreskrivs om tjänstemän gäller också republikens president och med-
lemmarna av statsrådet, personer som står i arbetsavtalsförhållande till staten, personer som del-
tar i civila och militära krishanteringsuppdrag, personer som avlägger praktik vid en statlig myn-
dighet samt andra personer som på uppdrag av en statlig myndighet reser utomlands.

Betänkande FvUB 4/2021 rd

4 a §

Rätt till ersättning för skada orsakad av covid-19-vaccin

En person som avses i 1 § har rätt att få ersättning för en sjukdom eller skada som sannolikt har orsakats honom eller henne av ett sådant av Europeiska läkemedelsmyndigheten godkänt vaccin som getts för att bekämpa covid-19-pandemin och för vilket Europeiska kommissionen har beviljat försäljningstillstånd (*skada orsakad av covid-19-vaccin*). En förutsättning för att ersättning ska betalas är att utrikesresan eller utlandsvistelsen är avsedd att vara längre tid än tre månader.

Rätt till ersättning föreligger dock inte om den skadade har rätt att få ersättning på basis av en läkemedelsskadeförsäkring som beviljats av Finska Ömsesidiga Läkemedelsskadeförsäkringsbolaget.

4 b §

Ersättning för skada orsakad av covid-19-vaccin

En skada orsakad av covid-19-vaccin ersätts om den skadelidande till följd av skadan har

- 1) varit fortlöpande arbetsoförmögen i minst 14 dagar eller om hans eller hennes kroppsfunktioner annars har varit fortlöpande nedsatta i minst 14 dagar,
- 2) fått bestående men eller sjukdom, eller
- 3) avlidit.

På utbetalning av ersättning tillämpas vad som föreskrivs i 5 kap. 2, 2 a–2 d, 3, 4, 7 och 8 §, 6 kap. 1 § och 7 kap. 3 § i skadeståndslagen (412/1974). Från ersättningen avdras den ersättning som sökanden för samma skada har fått eller uppenbarligen har rätt att få med stöd av 4, 5 – 15 § i denna lag eller någon annan lag eller på basis av en försäkring.

På ersättning för skada orsakad av covid-19-vaccin i de fall som avses i 1 mom. 3 punkten tillämpas 10 och 11 §.

Ersättning ska sökas senast den 31 december 2022.

Den maximala ersättningen för en skada orsakad av covid-19-vaccin är fyra miljoner euro för varje skadelidandes del.

Denna lag träder i kraft **den 20** . Bestämmelserna i 4 a och 4 b § gäller till och med den 31 december 2022.

Lagens 4 a och 4 b § tillämpas på sådana skador orsakade av covid-19-vaccin, som har orsakats av ett vaccin som getts tidigast den 1 januari 2021 och för vilka ersättning har sökts under giltighetstiden för 4 a och 4 b § i denna lag.

Betänkande FvUB 4/2021 rd

Helsingfors 15.4.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Aki Lindén sd
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Juha Pylväs cent
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Ben Zyskiewicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.